

ГЕНРІ ЛАЙОН ОЛДІ

ОЙКУМЕНА

URBI ET ORBI,
АБО МІСТУ ТА СВІТУ

КНИГА 3

ВИГНАННИЦЯ
ОЙКУМЕНИ

ХАРКІВ
ФІЛІО
2025

«Дайте мені інші обставини! — молить невдаха. — Інший світ, друге життя, протилежну реальність! Що завгодно, але інше! Вже я ж бо розвернуся, вже я ж бо знайду себе: зроблю кар'єру, одягну корону, випрямлю спину й почну бігати вранці...». Ні, не дають. І не тому, що невдаха бреше. Трапляється, боягуз, потрапивши у вогонь, випрямляє спину. Буває, мерзотник, потрапивши в живильне середовище, дуже навіть розкручується. Товстун, ставши здобиччю, починає бігати від мисливців набагато бадьоріше — і вранці, і цілодобово. У благанні — замініть! ошасливіть! — є здорове зерно.

І все одно не дають.

У долі тонкий слух. Крик «Дайте!» такий гучний, що оглушує її.

Тераучі Ое, «Шурхіт у листі»

ПРОЛОГ

Сережки, подумала Лінда Рюйсдал.

Сережки були на всіх зображеннях Саманти Блюм в досьє. Витончені «завитки»: темне золото, смарагди, діамантовий пил. Інших прикрас, крім сережок, Саманта не носила. Для страховки інспектор Рюйсдал ще раз «перегорнула» добірку знімків: усе правильно. В іншому пані Блюм нагадувала гламурну синт-копію Регіни ван Фрассен. Тип обличчя, зачіска, фігура; вік, нарешті. Лінда зловила себе на тому, що складає уявний опис за службовим шаблоном. Якщо ж відставити шаблон убік... Не жива людина — манекен. Шкіра надто гладенька,

засмага надто рівномірна; її надто довгі. Рухи скуті, обличчя застигло маскою.

В очах — страх.

Страх — це природно, і навіть корисно. Мало хто з підозрюваних залишиться незворушним, потрапивши до кабінету інспектора служби Т-безпеки. Лінда продовжила вивчати досьє, «забувши» про пані Блюм. Нехай понервує. Спосіб старий, як світ, але працює безвідмовно.

Тридцять два роки, незаміжня. Кавалерська дама, закінчила факультет психоестетики Зальцкопфського університету. Працює консультантом у люкс-салоні «Херрліх». Емпас 2-ї категорії; середньовиражений ухил в емпакта. Потужність напору... глибина проникнення... Нічого видатного. Нормальний середній рівень — наскільки можна говорити про норму стосовно менталів. Коефіцієнти можливостей... Ну, тут узагалі все по мінімуму.

— Скажіть, пані Блюм... У чому полягає ваша робота?

Від звуку її голосу Саманта здригнулася.

— Я... так, я допомагаю клієнтам.

— У чому саме?

— Допомагаю вибрати... так, вибрати оптимальну модель одягу. Колір, фасон, тканину. Оздоблення. Індивідуальні нюанси. Враховуючи смаки клієнта, бажаний образ, тенденції моди...

Скотившись на завчені рекламні кліше, Саманта трохи розслабилася.

— При цьому ви використовуєте свої ментальні здібності?

— Тільки пасивні... так, тільки!

— Вірю.

— З письмової згоди клієнта! У нас із цим суворо...

— Вірю, заспокойтеся. З Ернестом Гокманом ви познайомилися в салоні?

— Так... — ледь чутно пролепетала Саманта.

— Коли це сталося?

Мовчання — приблизно з пів хвилини.

— Я... Він... так, він... Пан Гокман замовив смокінг для коктейль-паті.

— Давно?

— Рік тому.
— Ви його консультували?
— Так.
— Він одразу погодився на допомогу ментала?
— Він сам... так, сам попросив! Сказав, що чув дуже гарні відгуки...

— Про ваш салон?
— Про салон... і про консультанта...
— Про вас особисто?
— Так, про мене.
— Пан Гокман залишився задоволений?
— Дуже.
— Він прийшов до вас ще раз?
— Так...
— Коли у вас зав'язалися особисті стосунки?
— Коли він замовив клубний сюртук. І запросив мене по-вечеряти після роботи.

— Ви погодилися?
— Так.
— Він вам сподобався?
— Так...

«Сподобався, — потайки усміхнулася Лінда, — не те слово. Ти, любонько, закохалася, як кішка. З першого погляду. Жодної емпатії не потрібно — одразу видно...»

— Ініціатором вашого зближення був пан Гокман?
— Так...
— Ви не застосовували для зближення жодних ментальних впливів?
— Ні!

На мить пані Блюм втратила образ розгубленої простачки. Цього Лінді вистачило, щоб укріпитися у своїх підозрах.

— Пан Гокман вважає інакше. Від нього в нашу службу надійшла заява. Пан Гокман стверджує, що з вашого боку було здійснено несанкціонований ним ментальний вплив. Мета: прив'язати пана Гокмана до себе і згодом вступити з ним у законний шлюб. Ви це заперечуєте?

— Ні.

— Тобто?

— Не заперечую.

І тут Саманта Блум розридалася. Лінда чекала, не намагаючись її заспокоїти. Нарешті Саманта витерла сльози й жалюгідно посміхнулася. Зараз у ній не залишилося нічого від гламурної ляльки.

— Розповідайте. І зніміть зовнішній блок. Я повинна вас відчувати.

Лінда могла дістатися до емоцій пані Блум і без згоди останньої. Але насильство — крайній захід. А згода співпрацювати зарахується підслідній.

— Так-так, звісно... я розумію...

Добре, що вона задалегідь поставила фільтр — «понижувальний трансформатор», як жартував Хома. Почуття Саманти долітали до неї слабкими відгомонами. Пил — це туга. Свинець — це безнадійність.

Страх зник без сліду.

— Він... так, він любив мене! Я знаю. Я... я була з ним без блоків. Розумію, винна...

— Продовжуйте.

— Я некрасива. Я сором'язлива. У дитинстві заїкалася. На психоестетику пішла, щоб вивчитися подобатися. Не вивчилася. Іншим допомагаю, а сама... Хлопці... чоловіки... Вони, коли зі мною знайомилися... Ні-ні, я не читала їхніх думок! Я й не вмю як слід. Але емоції... Та ви й самі знаєте. Їм від мене одне було треба. Як же, менталка! Дурнів це збуджує. Я звикла. Перевіряла кожного: ще один пес... А тут — Ерні. Він такий був... так, такий! Справжній. Плювати він хотів, менталка я чи ні. Ми вже весілля обговорювали...

Відстежуючи коливання емофону, Лінда копалася в досьє. Хто тестував цю самоїдку на соцадаптацію? Треба ж! Привіт, Хомо, привіт, коханий... Спосіб перевірки в досьє не вказувався, але це не мало значення. Прогледів ти Саманту, чоловіче. Схалтурив. Іскра в її боязкій душі... Тут будь-який чоловік схибив би. Таку іскорку роздмухати до багаття, до сказаної пожежі

— багато праці треба. Залишається сподіватися, що надалі пані Блюм, навчена гірким досвідом, буде обачнішою.

Не ламати ж дурепі життя через дрібницю?

— ...я з ним жодного разу... так, жодного разу! Навіщо? Ми кохали одне одного... А минулого тижня... Він мені зустріч призначив. У «Чорній орхідеї»...

Саманта не брехала. Інспектор Рюйсдал могла це підтвердити краще за будь-який «детектор брехні».

— ...він сказав... так, сказав, що більше не має права зі мною зустрічатися. Що весілля не буде. Його батьки... впливові люди... Мама Ерні каже, що ми — не пара. Йому й наречену вже підібрали. Він усміхається: гарна, мовляв, дівчинка... А я відчуваю: йому боляче! Він мене любить... Я допомогти хотіла! Думала, він їх переконає... Вибачте, будь ласка. Нічого я не думала. Це я зараз... Я не могла його втратити! Це матуся змусила його написати заяву! Сам би він ніколи...

— Отже, ви здійснили емовплив на Ернеста Гокмана з метою зберегти ваші з ним стосунки?

Казенне формулювання зупинило наближення істерики.

— Так.

— Картина ясна. Пані Блюм, як ви ставитеся до скоєного?

— Я... Мені дуже соромно. Я не мала права.

— Закон у цьому сенсі однозначний.

— Справа не в законі. Не можна так було з ним... так, із ним...

— Ви каєтеся у скоєному?

— Каюся.

— І не станете повторювати подібні дії в майбутньому?

— Ні! Нізащо!

— Коли ви незаконним чином впливали на пана Гокмана, на вас були сережки?

— Сережки? До чого тут...

— Відповідайте!

— Не пам'ятаю. Здається, ні...

— Здається — чи ні?

— Того дня я не вдягла сережки.

— Я так і думала. Що ж, з огляду на те, що ви діяли в стані афекту... Можу врахувати також щиросердне зізнання, співпрацю зі слідством і ваше щире каяття...

Павза. Щоб краще запам'яталося.

— ...я кваліфікую ваші дії як емо вплив підсилювального характеру. Ви ж не намагалися змінити почуття пана Гокмана до вас? Ви лише посилили їх. Чи не так?

— Так!

— Стаття 19, пункт 2-а Закону «Про допустимі ментальні впливи». Беручи до уваги пом'якшувальні обставини, служба Т-безпеки в моїй особі...

* * *

Із замисленості Лінду висмикнула трель унікому.

— Регіно? Привіт!

— Ти сьогодні ввечері як? Одразу додому, до Хоми, — чи?..

— У Хоми чергування. Я вільна, як сонячний вітер!

— Хороша кава? Тістечка? Крапелька лікеру?

— Спокусниця! Ти ж фігуру бережеш!

— Я-то її, заразу, бережу. А вона, зараза, не бережеться... Нічого, зайву годину на тренажерах помучуся.

— Му-учениця! Зараз справу дооформлю і до пів на шосту звільнюся.

— Що за справа?.. Вибач, даремно запитала. У вас суцільні секрети.

— А в тебе — лікарські таємниці. Нісенітниця справа, чистий адміністрат. Суворого догана із занесенням. Плюс додатковий курс соцадаптації. Де зустрічаємося?

«І більше нічого про справу Саманти Блюм я тобі, подруго, не розповім. Ти не почувеш від мене, що на Ларгітасі живе жінка, закомплексована від п'ят до маківки, чії асоціальні пориви дають про себе знати, тільки якщо пані Блюм ходить без сережок. Гадаю, досвідчений психіатр — такий, як ти, — міг би вилікувати бідолаху. Але примусове лікування — не наш випадок...»

— «Чорну орхідею» знаєш?

— Знаю, — зітхнула інспекторка Рюйсдал. — Тепер знаю.

ЧАСТИНА СЪОМА

ШАДРУВАН

Розділ перший

УСІ ЧОЛОВІКИ ХОЧУТЬ КОРОЛЕВУ

I

— Чого ж хоче від мене малюк Хорхе?

Адвокатка приємно усміхнулася:

— Суща дрібниця. П'ятсот тисяч екю.

— У Хорхе губа не з лопуцька, — погодилася Регіна. — Від жадібності не злипнеться?

— У кого?

— У нього.

— Де? — не зрозуміла адвокатка.

Регіна сказала, де.

— Даремно, — адвокатка моргнула: раз, другий. У неї були чудові вії — пухнасті, довгі. Такими моргати й моргати. — Це ви даремно, пані ван Фрассен. Мені здається, ви недооцінюєте претензії мого клієнта. Тут вам не Ларгітас. Тут Кітта. У нас кепсько ставляться до незаконного зламу чужих мізків. Пів мільйона екю відступного здадуться дитячою казкою порівняно з вироком суду. Сеньйор Рамос ще дуже поблажливий до ваших вільностей...

— Чим від вас пахне? — запитала Регіна.

— А що? — занервувала адвокатка, потайки принохуючись.

Молода, гнучка, як пантера, з дуже темною шкірою, вона по праву могла б вважатися красунею. Єдине, що псувало кіт-тянку, то це звичка весь час підтискати губи, немов адвокатка задалегідь сумнівалася в щирості співрозмовника. Стареча гримаска перетворювала рот на курячу гузку.

— Ваші парфуми. Мені подобається цей аромат. Як називається?

— «De cadence». Квітковий букет, бруньки чорної смородини.

— Так-так, і перехід у смолисту мирру... Знаєте, в юності в мене був знайомий арт-трансер. Він аналізував запах парфумів не гірше за професійного дегустатора. А я от, на жаль, не розкусила, що він не арт-трансер, а сучий син.

— Як я розумію, — зітхнула адвокатка, — вам узагалі не щастить із чоловіками. Залишимо парфуми на десерт. Якщо ми домовимося по-хорошому, я підкину вам адресу магазину. Отже, що мені передати моєму клієнтові?

— Передайте малюкові Хорхе...

Регіна підійшла до поручнів. Навпроти сонним собакою перевертався океан. Сонце вбирало його в золоту кольчугу. Білі коми яхт губилися в цьому блиску. Врівень із поручнями хиталися візерунчасті віяла пальм — адвокатка призначила зустріч у відкритому кафе на верхній терасі дендрарію. Кітта, узбережжя Йала-Маку; один із найкращих курортів Ойкумени. Тут Регіна ван Фрассен, лікарка тридцяти чотирьох років від роду, познайомилася з Хорхе Рамосом, тридцятирічним альфонсом. Тепер у неї вимагають пів мільйона. Гарно відпочила, подруго, нічого не скажеш...

Малюк Хорхе був гарний, як ангел, і порочний, як біс. При першому ж погляді на нього будь-яка жінка розуміла, що це негідник. І з не меншою ясністю розуміла, що вплуталася. На малюкові Хорхе проби ніде було ставити — у всіх сенсах. У ліжку він творив дива. У танці конкурував із полум'ям багаття. У лихослів'ї міг заткнути за пояс дідуся Фріца. Він співав приємним баритоном. Гітара мліла в його руках. Замовлення малюка Хорхе в будь-якому з ресторанів Кітті було бездоганим, спустошуючи гаманець — як правило, чужий. Регіна прикинула, що може собі дозволити Рамоса на півтора тижня. Відпочинок пройшов чудово. Розлучилися легко, без сліз; Регіна не сумнівалася, що вони більше ніколи не побачаться.

Помилилася.

До всіх своїх талантів, малюк Хорхе жив шантажем. Доктор ван Фрассен була не першою дурепою, кого Рамос потягнув до суду. Щоправда, вона була у Рамоса першим телепатом. Що й підказало малюку Хорхе причину для подачі позову — оригінальну, що обіцяє хороший куш.

— Передайте, що він дурний, аж світиться. І ви теж, якщо взяли за цю справу. Ах так, ще передайте від мене пів мільйона поцілунків. Сподіваюся, це пом'якшить його розчарування.

Адвокатка відпила ковточок кави.

— Порожня бравада, пані ван Фрассен. Ви лише забираєте в мене час. Ви незаконним чином влізли в голову моєму клієнтові. Ви викрали в нього низку спогадів, винятково цінних для сеньйора Рамоса. Ви впровадили йому свій образ, прикрашений вами, що спровокувало пристрасть. Зараз сеньйор Рамос страждає на депресію. Усе це докладно викладено в позові. Не вередуйте, підпишіть чек. І ми відмовимося від позову.

— Ви спите з ним?

— Не ваша справа.

— Значить, спите. Заздрю. Ні, я не жартую. Утім, це єдине, у чому я вам заздрю. Ви отримали медичний висновок?

— Так. Він додається до позову.

— Щодо депресії? Вірю. Це нескладно оформити.

— І щодо всього іншого — теж.

— Брешете.

— Ви не маєте права! — адвокатка здригнулася, розливши каву на блюдечко. — Я представляю інтереси позивача! Самовільне читання моїх думок — обтяжлива обставина. Ви не відбудетеся матеріальною компенсацією...

«Пальми. Море, — подумала Регіна. — І ця дурепа. Ні, дві дурепи...»

Унизу від пірса відчалила А-платформа з компанією жінок-пірнальниць. Платформа, що ковзала над гребенями хвиль, з її п'ятьма суглобовими апарелями нагадувала людську долоню — так несуть мальків, щоб випустити у ставок. Пірнальниці, дебели тітки з Хіццаца, галасували й реготали. Вони задалегідь поділили всі незібрані перли, розкладені для них на дні дип-обслугою — у мушлях, позначених флюоомаркерами. На краю платформи, не змішуючись із галасливими туристками, сиділа трійця «акулячих танцюристів», дрібних, як професійні жокеї. Танцюристи дивилися на схід. Там, біля горизонту, повільно волікся величезний ледар — туристичний лайнер «Левіафан». Він сяяв навіть при світлі дня. Регіна відвела погляд. Віднедавна вона розлюбила дивитися на кораблі біля обрію.

— Я не торкалася ваших думок. Я просто знаю, що у вас немає іншого медвисновку, крім депресії. І той — куплений.

Малюк Хорхе й депресія — несумісні. Ви забуваєте, з ким маєте справу. Ваш клієнт стверджує, що я колупалася в його мізках. У його волохатих, смердючих потом мізках. Суд обов'язково призначить експертизу.

— І що?

— Жоден пси-експерт не підтвердить слів вашого клієнта. Давайте поясню на прикладі. Вам у дитинстві видалили апендикс. Пізніше, в молодості, пласт-хірург звів вам шрам. Прокляття, та хоч заново пришив чужий апендикс! Ні чоловік, ні коханець нічого не визначають. Але професійний медик-експерт, проводячи обстеження, відразу скаже, що вас колись оперували. І підтвердить сказане документально. Ви розумієте, про що я?

— Який стосунок має апендицит до позову мого клієнта?

— Прямий. Вторгнення, яке інкримінує мені малюк Хорхе, залишає сліди. Досвідчений пси-експерт, дослідивши мозок Рамоса, одразу визначить, що ваш клієнт бреше. Це вам, мила моя, здається, що читання чужих думок, а вже тим паче викрадення спогадів — сліди на воді. Повірте, ці сліди добре помітні.

Регіна продовжила милуватися океаном. Позиція адвокатки була менш вигідна: кіттянка якщо чим і милувалася, так це спиною пані ван Фрассен. Спокійною, упевненою, злегка гордовитою — а якщо вірити записному брехуну Хорхе, то ще й привабливою — спиною жінки, яка знає собі ціну.

Акустика тут була чудова. Адвокатка і так усе чула.

— Ось років через десять експерт міг би й засумніватися. А зараз, після якихось чотирьох місяців...

— Ви брешете мені.

— Зверніться до пси-консультації. Вони скажуть вам те саме. А ще краще — починайте судовий процес. І повірте, що я оціню свою моральну шкоду не в жалюгідних пів мільйона. Коли суд мене виправдає — а мене виправдають, не сумнівайтеся! — я виставлю малюкові Хорхе такий рахунок, що Галактика здригнеться. Доведеться вам скоротити витрати на косметику.

Адвокатка довго мовчала. Регіна прислухалася. Ні, телепатія не знадобилася. По-перше, не можна: немає жодної гарантії, що за сусіднім столиком не сидить найнятий експерт, вдаючи

з себе туриста, і чуйно ловить — чи не порушить нахабно пані ван Фрассен закони? По-друге, і без телепатії чути: страху в мовчанні кіттянки немає. Так замовкають, перш ніж викотити на вогневий рубіж важку артилерію.

Внизу, на середній терасі, заграла музика: дві мандоліни й гобой. Крики чайок вплелися в мелодію нервовим контрапунктом. Здавалося, сама Кітта намагається порушити мовчання жінок, цікавлячись продовженням.

— Я не вірю вам, — нарешті сказала адвокатка. — І знаєте, чому?

— Чому ж?

— Ніс, — кіттянка взялася за крила власного носа й злегка посмикала. Жест теоретично мав би викривати. Але це тільки за задумом. Захисниці малюка Хорхе варто було б брати уроки акторської майстерності. — Татуювання. Ваш ніс татуюваний?

— Ви спостережливі.

— А тоді? У дні, коли ви насолоджувалися товариством мого клієнта?

— Тоді — ні.

— Це добре, що ви не заперечуєте...

— Нерозумно заперечувати те, що закарбовано на купі гографій. Ми з малюком Хорхе не ховалися від об'єктивів. Навпаки, Рамос сам із великим задоволенням знімав нас. Сміявся: на пам'ять. Зараз я розумію, що під пам'яттю він мав на увазі п'ятсот тисяч. Кажете, я рилася в його пам'яті? Чесне слово, так і чую хрускіт асигнацій.

— Перед приїздом на Кітту ви звели татуювання. Навіщо?

— Не хотілося виділятися під час відпочинку. Мало хто вміє читати ларгітаські татуювання. Більшість вважає їх примхою, на кшталт пірсингу. І все-таки... Я втомилася регулярно відмовляти в проханні з'ясувати потайки, чи зраджує чоловік сусідці по поверху, або вилікувати арахнофобію просто в перукарському салоні. Я хотіла спокою.

Адвокатка погрозила їй пальцем:

— Ви звели татуювання, щоб у вас не бачили телепата.

— Так.

— Уточнюю: щоб мій клієнт не бачив у вас телепата?

— У якомусь сенсі, так. Я не знала, що познайомлюся саме з Рамосом. Але загалом я була не проти легкої курортної інтрижки. Я вільна й незаміжня. Ви бачите тут шкоду моїй моралі? Чудово, можете мене засудити. Хоча, зауважу, я сказала Рамосу, хто я, у перший же вечір.

— Що він вам відповів?

— Я на допиті? Втім, не стану приховувати. Він відповів, що його це збуджує. І підтвердив слова справою. Ми не спали до ранку.

— Ви брешете!

— Та ну?

— Рамос стверджує, що ви брешете, — поправилася адвокатка. — Він зазначив у позові, що нічого не знав про ваші таланти. Для Рамоса було великим потрясінням дізнатися, з ким він зустрічався.

— Він став імпотентом? Від стресу?! Велика втрата для курорту...

— Мій клієнт заявляє, що ви свідомо промовчали про свої ментальні здібності й відкрилися йому лише під час розставання, у космопорту.

— А навіть якщо так?

— Закони Ларгітаса забороняють вам прибирати татуювання. Я маю рацію?

— Частково. Закони Ларгітаса забороняють це на території Ларгітаса і його колоній, а також у місцях компактного проживання ларгітасців. Кітта — суверенна планета. Вона не входить до цього переліку. Тут я можу вставити каблучку в пупок, а можу прикрасити крила носа портретами кітрянських міністрів у мініатюрі. Вільна людина у вільній Ойкумені й все таке.

Адвокатка закусила губу. Видно, вона не знала цих нюансів.

— Зараз ви знову татуювані. Чому?

— Тоді я прилітала відпочивати. Зараз — працювати.

— Зараз ви прилетіли, бажаючи уникнути суду й розголошу. Ви прилетіли на зустріч зі мною. Це про щось говорить, га? Ваша впевненість — напускна. Ви відчуваєте за собою провину. Інакше б ви послали мене в чорну діру...

ЗМІСТ

ПРОЛОГ	3
Частина сьома	
ШАДРУВАН	9
<i>Розділ перший УСІ ЧОЛОВІКИ ХОЧУТЬ КОРОЛЕВУ</i>	10
<i>Розділ другий ХЛОПЧИК, ЯКИЙ ОБПКАЄ</i>	37
<i>Розділ третій СЛПІЙ І ДЖИН</i>	62
<i>Розділ четвертий ФЛЕЙТА ХЕШИРУТА</i>	87
Частина восьма	
ЛАРГІТАС	117
<i>Розділ п'ятий ДЖИН ПРИЛЕТІВ НЕВЧАСНО</i>	118
<i>Розділ шостий ШКАРАЛУПА</i>	142
<i>Розділ сьомий ЩО ВИ РОБИТЕ, ЛІКАРЮ?</i>	165
Частина дев'ята	
ШАДРУВАН	189
<i>Розділ восьмий ЗМІЯ У КОШИКУ</i>	190
<i>Розділ дев'ятий НЕБЕСА КАДЖАР-ХАБІБА</i>	216
<i>Розділ десятий ТІНЬ КОРАБЛЯ-ПРИВИДА</i>	241
<i>Розділ одинадцятий ДЕНЬ ГНІВУ</i>	264
ЕПІЛОГ	281